



VN/22490/2023
VN/22490/2023-UM-12

30.8.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Ulkoministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt ulkoministeriön lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin (myöh. ACTRIS ERIC) oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa.

ACTRIS ERIC on perustettu Euroopan unionin neuvoston asetuksen (EY) 723/2009 eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä (jäljempänä ERIC-asetus) perusteella ja Euroopan komission päätöksellä. ACTRIS ERICin sääntömääräinen kotipaikka on Suomessa. Ehdotettavassa laissa säädettäisiin ACTRIS ERICin oikeushenkilöllisyydestä sekä sen oikeudesta vapautukseen arvonlisäverosta ja valmisteverosta.

Ulkoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

ERIC-asetuksessa määritellään ERICin oikeudellinen asema, sen perustamista koskevat vaatimukset ja menettelyt sekä ERICin perussäännön keskeinen sisältö. ERIC-asetuksessa valtuutetaan komissio päättämään tutkimusinfrastruktuuriin osallistuvien jäsenten hakemuksen perusteella, voidaanko infrastruktuurille myöntää eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortion asema.

ERIC-asetuksen 5 artiklassa säädetään ERICin perustamista koskevasta hakemuksesta ja sen 1 kohdan d) alakohdan mukaan hakemuksen tulee sisältää isäntäjäsenvaltion ilmoituksen siitä, että se tunnustaa kyseisen ERICin sen perustamisesta lähtien direktiivin 2006/112/EY (arvonlisäverodirektiivi) 143 artiklan g alakohdassa ja 151 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi kansainväliseksi järjestöksi ja valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä annetun direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta 16 päivänä joulukuuta 2008 annetun neuvoston direktiivin 2008/118/EY (jäljempänä

valmisteverodirektiivi) 12 artiklan b alakohdan mukaiseksi kansainväliseksi järjestöksi, joka on vapautettu määrätyin edellytyksin arvonlisäverosta ja valmisteverosta.

ERIC-asetuksen 7 artiklassa säädetään ERICin asemasta. Sen mukaan ERIC on oikeushenkilö siitä päivästä alkaen, kun sen perustamista koskeva päätös tulee voimaan, ja ERICillä on kussakin jäsenvaltiossa laajin oikeuskelpoisuus, joka oikeushenkilölle annetaan asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Se voi erityisesti hankkia, omistaa ja luovuttaa irtainta, kiinteää ja henkistä omaisuutta, tehdä sopimuksia ja olla osapuolena oikeudenkäynneissä.

Komission päätös, jolla ERIC perustetaan, on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUT-sopimus) 288 artiklassa tarkoitettu päätös ja se on hakijoiden suhteen kaikilta osin velvoittava. EUT-sopimuksen 297 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla päätös tulee voimaan silloin, kun se on annettu tiedoksi osoitetulle vastaanottajalle. Näin ollen ERICistä tulee oikeushenkilö päivänä, jolloin komissio on tehnyt päätöksen ERICin perustamisesta.

ERIC-asetuksen 18 artiklan mukaan jäsenvaltio voi kuitenkin toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä asetuksen tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi.

Nyt lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä käsitelty ACTRIS ERIC on kolmas ERIC, jonka sääntömääräinen kotipaikka on Suomessa. Kaksi muuta Suomessa sijaitsevaa ERIC:ä ovat integroidun hiilipitoisuuksien kuvantamisen tutkimusinfrastruktuuri (ICOS ERIC), josta on säädetty laki ICOS ERICin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta (1393/2015, HE 67/2015 vp) sekä eurooppalaisen biologisen ja lääketieteellisen kuvantamisen tutkimusinfrastruktuuri (Euro-BioImaging ERIC), josta on säädetty laki Euro-BioImaging ERICin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa (1292/2019, HE 48/2019 vp).

Edellä mainittujen aiemmin Suomeen perustettujen ERICien kohdalla on ERIC-asetuksen 18 artiklaan tukeutuen katsottu, että kansallisesti tulee erikseen säätää näiden ERICien oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa.

Ulkoministeriö katsoo, että Suomessa toimivien kaikkien ERICien samanlaisen oikeudellisen kohtelun varmistamiseksi on perusteltua, että myös ACTRIS ERICin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa säädetään lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä esitetyn mukaisesti.

Ulkoministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että 14 päivänä joulukuuta 2022 on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2022/2481 Digitaalinen vuosikymmenen 2030 –ohjelman perustamisesta, jolla on mahdollistettu ERICeihin läheisesti vertautuvien EDICien eli eurooppalaisten digitaali-infrastruktuurikonsortioiden perustaminen.

Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (EU) 2022/2481 määrätään ERIC-asetuksen tavoin EDICien oikeushenkilöllisyydestä ja mahdollisuudesta osittaisiin verovapautuksiin. EDICistä tulee ERICien tapaan oikeushenkilö siitä päivästä lähtien, kun komission päätös EDICin perustamisesta tulee voimaan. Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2022/2481 ei kuitenkaan sisällä ERIC-asetuksen 18 artiklan kaltaista säännöstä, jossa mahdollistettaisiin jäsenvaltioiden kansalliset toimenpiteet Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi. Lisäksi komission EDICejä koskevassa käsikirjassa (European Digital Infrastructure Consortium User Guide, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/fi/policies/edic> s. 5) todetaan, että kaikkien jäsenvaltioiden on tunnustettava EDICin oikeushenkilöllisyys ilman vaatimusta sen täytäntöönpanosta kansallisessa lainsäädännössä tai muun kansallista oikeudellisen asiakirjan laatimista.

Edellä todettu huomioon ottaen, ulkoministeriö katsoo, että jatkossa myös ERICien kohdalla on syytä harkita, onko tarpeen säätää oikeushenkilöllisyydestä jokaisen yksittäisen ERICin kohdalla vai olisiko syytä myös mahdollisia tulevia Suomeen perustettavia EDICEjä ajatellen säätää esimerkiksi Norjan tapaan (hallituksen esitysluonnos s. 8) laki ERICEistä ja EDICEistä uutena organisaatiomuotona sisältäen myös säännöksen niiden osittaisesta verovapaudesta Suomessa. Ulkoministeriö ehdottaa, että tästä vaihtoehdosta voitaisiin lisätä tekstiä myös hallituksen esityksen jaksoon 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot.

Oikeuspäällikkö

Kaija Suvanto

Lainsäädäntöneuvos

Annika Naskila

Jakelu OKM

Tiedoksi Petteri Kauppinen OKM, UM OIK-01, UM OIK-20

VN/22490/2023-UM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: